

LANDBRUGETS AFSETNINGSUDVALGS MELLEMLØST-KONTOR
=====

I det følgende redegøres for resultaterne af undersøgelser foretaget under rejse til:

KUWAIT - JORDAN - SYRIEN - EGYPTEN - LIBANON

i perioden 30. januar - 12. februar 1976. Rejsedeltagere var:

Knud Overgaard

Ib Hundahl

Søren Padkjær

og formålet var, som følge af borgerkrigen i Libanon, at finde frem til mulig anden midlertidig eller permanent station for een, to eller samtlige tre danske beskæftiget med fremme af salget af danske fødevarer i de lande, kontoret omfatter. Det viste sig muligt, grundet våbenhvilen, ligeledes at besøge Libanon.

Kriteriet var vel i præference-rækkefølge:

1. Geografisk placering
2. Kommunikation (flyforbindelser, telex, telefon og post)
3. Politiske og kommercielle relationer til de øvrige lande.
4. Kontorfaciliteter
5. Arbejdskraft
6. Boligfaciliteter
7. Trivselsvilkår
8. Omkostningsniveau

KUWAIT

=====

Der kan næppe herske tvivl om, at Kuwait ud fra et strengt forretningsmæssigt synspunkt må være at betragte som velegnet. 25% (ca. 75 mill. kr.) af den danske eksport af landbrugsprodukter finder afsætning til den lille million, der frister tilværelsen i denne olierige stat. Man kan måske, og måske med rette, indvende, at så må man da også være ved at nå det maksimale, og det er da heller ikke denne omstændighed, der vejer tungest - omend det da også må være en anstrengelse værd at værne om den ret betydelige markedsandel, der er tale om. Det at, der ikke forekommer at være vanskeligheder forbundet med anskaffelse af telefon og telex, samt at disse kommunikationsmidler fungerer, må betragtes som værende af overordentlig stor vigtighed. Postgangen er regelmæssig og pålidelig.

- 2 -

Flyforbindelserne til de øvrige lande i området er de bedst tænkelige, men dette med vigtigheden af flyforbindelser kommer ikke stærkt ind i billedet, idet sådanne for samtlige de besøgte landes vedkommende skønnes helt tilstrækkelige til at imødekomme vort behov.

Placeringen af Kuwait som indfaldsvej, så at sige, til markederne ved den Arabiske Golf finder vi af betydning. Danske eksportører vil formentlig i ret udbredt omfang ønske at trække på den ekspertise, man må forvente, en mand på stedet vil kunne erhverve sig, og dette vil sikkert ligeledes komme til at dække Golf-staterne.

Der er betydelig aktivitet i byggesektoren, men behovet overstiger udbudet både forsåvidt kontor som boliger. Priserne er skyhøje, men denne udvikling er delvis forårsaget af den libanesiske "invation". Presset er ved at lette nu - flygtningene er på vej tilbage, men kostbart vil det være at etablere sig med et afdelingskontor i Kuwait. Der vil blive tale om udgifter af størrelsesorden ca. det dobbelte af Beirut.

Endelig er der tale om "hardship"; Kuwait er ikke netop et ferieparadis, og man må indstille sig på at betale for at holde folk i den ørken. Eksempelvis betaler Mejerikontoret "leave" for Kuwait-mejeriets personale hvert år - ligesom man betaler 100% for børnenes uddannelse også inklusive "board and lodging", når de bliver så store, at det må skønnes ønskeligt med videreuddannelse andetsteds. Mejeriets personale klager sig ikke, men nu er det jo heller ikke sådan at flytte mejeriet, og så får man altså det bedste ud af det. Den danske koloni tæller ca. 40 personer, og man fornemmer, at de kommer helt godt ud af det sammen. "Skovture" i ørkenen og samvær i hjemmene. Derudover holder man så et vågent øje med destillationsapparatet og med, hvad man ellers måtte "brygge".

Klimaet, med temperaturer i nærheden af halvtreds grader celcius en fire/fem måneder igennem, er brydsomt og tærende.

JORDAN

=====

Jordan bliver næppe nogensinde et større marked for danske landbrugsprodukter, men det har Libanon jo heller ikke gjort sig bemærket ved. Hjemmemarkedet - der, hvor vi har vort kontor - må såmænd gerne være af beskeden størrelsesorden dersom det ellers tilbyder, hvad vi har behov for i form af beliggenhed, kommunikationsfaciliteter, der fungerer, og etc. Der er dejligt i Amman, og forretningslivet er da også ret så pulserende, men Amman er en noget af-sides liggende landsby. Små tredive firmaer flyttede dertil som følge af udviklingen i det krigshærgede Libanon, men mon ikke langt de fleste flytter hjem igen.

Amman er nu engang ikke på den slagne landevej omend Alia (det jordanske luftfartsselskab) flyver dertil fra København to gange om ugen. Regeringen gør, hvad de kan for at tiltrække udenlandsk investering; man tilbyder skattefrihed, toldfrihed, valuta-transferingsfrihed og meget andet, men tilbage står at i konformitet med sund fornuft, kan man ikke etablere et Melleløst-kontor i Amman.

Relationerne til landene i området er de bedst tænkelige, hvilket i særdeleshed, og af ny dato, forsåvidt Syrien. Man har indgået en bred økonomisk og gensidig samarbejds-aftale med dette land, hvilken bemærkelsesværdig udvikling kommer efter 5 år, under hvilke forholdet landene imellem var spændt.

SYRIEN

=====

Introduktionen til mulighederne i Syrien modtog vi i Amman, hvor vi besøgte Alfa-Laval regional-kontoret. Den svenske direktør, Ingmar Jahn, nævnte, at man primært havde været interesseret i Syrien, men at man på grund af tilsyneladende nærmest uoverkommelige vanskeligheder af snart hvilken art, havde dette eet af hovedmarkerne for firmaets aktiviteter. Det skal i denne forbindelse tilføjes, at Alfa-Laval ikke har sådanne interesser i Golfen som gældende for vort vedkommende.

Et antal af de personer, vi henvendte os til for at indhente oplysning, understregede de anstrengelser, regeringen gjorde sig for at trække udenlandske firmaer (formentlig vel navnlig de tidligere stationerede i Beirut) til Syrien, men vi fandt egentlig kun vanskelighederne af størrelsesorden nogenlunde som beskrevet af hr. Jahn. Der er valutatransferingsvanskeligheder, og det kræves, at udenlandske firmaer skal associere sig med en overhøjhed (direktør) af syrisk nationalitet. Det kan være f.eks. en sagfører, og han skal sikre det lokaltansatte personale deres rettigheder. Han er vel at referere til som en formalitet, og det er næppe sandsynligt at han vil blande sig i den daglige forretningsgang, men et salær kan man da sikkert overtale ham til at tage imod.

Vi har nævnt samarbejdsaftalen med Jordan, og nævnes må vel også den politiske succes, mæglingen mellem de stridende parter i Libanons borgerkrig har vist sig at være.

Som marked for danske landbrugsprodukter kan Syrien ikke på kort sigt betragtes som værende af væsentlig interesse omend der var god fremgang at spore i 1975.

EGYPTEN

=====

I Cairo har vi for første gang på denne rejse med, hvad jeg forstår ved en hovedstad at gøre. 8 millioner indbyggere, og et fødselsoverskud i Egypten på ikke mindre end 800.000 om året. Der skal mere til end den ene milliard US\$, Sadat lånte af Saudi Arabiens kong Khaled til blot at holde trit med sådan en udvikling. Cairo er at betragte som bedst placeret rent geografisk af de fire byer, der er tale om - ikke mindst nu, hvor vi skal til at bearbejde Libyen og muligvis derudover Tunesien, Algeriet og Marokko, men dermed er også alt sagt til fordel for Cairo som alternativ base. Det største minus er manglen på mulighed for at få forbindelse med omverdenen for ikke at tale om forretningsmanden et par hundrede meter nede ad gaden, og denne omstændighed alene må være at betragte som af fordyrende natur. Kontor og boliger kniber det også med, og priserne er skyhøje og stigende. Man skal til Mardi en halv snes kilometer syd for bykernen eller til Heliopolis mod nord på vej til lufthavnen for at finde en egnet bolig.

Klimaet kan beskrives som behageligt. Virkelig sommervarme fra juni til august, og overgangsperioderne er et par gode måneder i hver ende. Temperaturen når op på omkring 36 graders celsius, men luftfugtigheden er lav, og følgelig føles varmen ikke uholdelig.

Rent umiddelbart ville jeg mene, at en familie ville trives helt pænt i Cairo. I så henseende tåler Kuwait ikke sammenligning. Tilstedeværelsen af en amerikansk skole og et amerikansk universitet hjælper på det, dersom man har børn i den skolepligtige alder.

Cairo er da ikke lykken, og er så sandelig ikke at sammenligne med det Beirut, der var, men kunne man overkomme kommunikationsproblemerne, så kan man ikke aldeles lade Cairo ude af betragtning når, og dersom, Beirut må opgives. Man kunne sikkert betale sig til både telefon og telex, men spørgsmålet er at få disse "Alexander Graham Bell", og jeg ved ikke, hvem der opfandt telex.

LIBANON

=====

Og så kom vi da omsider til civilisationens vugge, og det var rart at være "hjemme" igen. Spor af civilisation var det desværre svært at få øje på, men det skortede ikke på ødelæggelse. Lykkeligvis var vi med vort kontor og vore boliger sluppet fra det med skindet på næsen, og vore funktionærer var da også at tælle blandt de levende. Et antal af dem er nu på halv løn, og fremtiden afhænger selvsagt af udviklingen. Vi betaler ligeledes halv leje for kontoret, men denne fordel nyder vi næppe efter den 1. marts.

Jeg har levet i Libanon - blandt lebanesere - i snart mange år, og de besidder en sjælden evne til at skubbe ubehagelighederne fra sig og leve fra dag til dag. For en gangs skyld kom de dog til kort, og frygten har fortsat tag i de fleste. Intet under voldsomhederne af kampene taget i betragtning. For en gangs skyld var det ikke bare skæg.

Ødelæggelserne er omfattende, og det må være at forvente, at det vil vare år, før landet kommer på fode. Imidlertid kræver vi, med vor organisation, blot at kommunikationerne virker ligesom naturligtvis et minimum af lov og orden. Intet land i Mellemøsten står i langt de fleste henseender mål med Libanon, og vi håber og tror at dette, de anarkistiske tilstande tiltrods, vil være rådende også fremover. Der vil blive tale om blodhævn, hvilket måtte være at forvente, men sådan må det nu engang være, og det skulle ikke kunne vedkomme os i vort arbejde.

Som forhåbentlig anskueliggjort er der ikke noget alternativ til Beirut, men vi har ikke råd til at tro på, at våbenhvilen vil vise sig holdbar. Vi må, nødvendigvis og desværre, fortsat regne med, at det påny kan komme til blodige uroligheder, og vi må have alternativ station, vi kan arbejde fra. Det må blive Kuwait. Vi kan ikke blot forlade os på, at nu ved vi, hvor vi skal slå os ned, der som Libanon, "slår revner"; vi må være dér, og må kunne forlægge residensen dertil uden videre.

KONKLUSION

=====

Vi kommer næppe udenom at måtte indstille Kuwait, der, som nævnt, i alle forretningsmæssige henseender forekommer mest indbydende.

Det må vel være naturligt, at IH returnerer til Beirut sammen med den tredje mand, det er meningen, kontoret skal forstærkes med. Vi forstår imidlertid, at man er mest tilbøjelig til at lade vedkommende tredje mand følge IH først efter nogen tids forløb.

Vi må håbe, at SP vil acceptere at etablere den organisation, vi foreslår oprettet i Kuwait; det vil blive en opgave, der vil kræve al den indsigt og kompetance, han besidder, og vi mener, det vil være at foretrække at lade tredje-manden følge med ham også under hensyntagen til den mulighed, at samme tredje mand på et tidspunkt kan komme til at forestå den daglige drift af Kuwait-kontoret.

Ib Hundahl

24. februar 1976